

L a t w e e f c h u N w i s e s .

Nr. 5. Zettortdeenâ 1mâ Webruar 1851.

Ko Zuh's të buhtut darrijufchi?

(Statters Nr. 4. Beigums.)

Ne ilgi pehz tam usnahze tas septin-gaddu-karsch starp Pruhfcheem un Estreikereem, un fchee willkabs Schlesijâ eekschâ un gribbeja to Pruhfcheem atkal atnemt. Prett fcheem nu ne weens rohbesch-jahrtneeks ne ko ne eespehja — tee isputteja là fiffini, un wiffi fleppeni zekki palikka wakkam un brihwî, lai brauz un wedd, kur un kas weenam patihl.

Bet Herrmanns dohmaja: tu tatschu effi un paleezi fawa kehina rohbesch-jahrtneeks, un tee eenaidneeki arri naw ne kas zits, ka Kontrebandu- (aisleegtu prezzu-) weddeji; tapehz tewim us teem jadohd aktina, zil ween warri.

Un to winsch arri darrija, un klaukschinaja pehz teem, kur ween warreja, un dabbuja zaur to daudstreif winnu derrigakas nodohmas kehnam sinnamas darriht, zaur ko sinnams teem eenaidneekereem dasch nodohmahts darbs tappa famaitahts. Kehninsch winnu tadehl nosauza par sawu ustizzamu kalpu, bet tee eenaidneeki schkendeja winnu par spijonu, mekleja winnu rohka dabbuht un pakahrt; pehzak tee wehl isfohlija fimts dahlderus us winna galwu.

Kaut to tas nabbaga Wendlers buhtu sinnajis! Winnam tee fimts dahlderî labbi notiltu! —

Kahdâ deenâ willkabs atkal Herrmanns ar derrigahm sinnahm us to puffi, kur Pruhfchu waktneeki stahweja un gribbeja teem to eenaidneeku nodohmas sinnamas darriht. Zil ka winsch gar kahda mescha-lihkuma bija garram, eestrehja tam paschâs kruhtis lab's jahrtneekupulks. Tee sinnams ne bija tee, ko winsch wehlejahs, bet Estreikeri. Zsmukt winsch wait's ne warreja, un tadehl, kad tee sauza,

bij japaleek us weetas. Tas waktmeisteris praffija, kas winsch effoht.

„Esmu Seiferts, ta zeema-waldneeks, kas tur appaksch kalna stahw!“ winsch atbilbeja.

„Winsch mello!“ sauza weens no ta pulka.

„Nu deen! schis naw ne kas zits, ka tas rohbesch-jahrtneeks Herrmanns. Tas tehwinsch mannim weenreis jau us tirgu rabdihts, un tad mannim taggad wajjadsetu aklam buht, ja schis tas ne buhtu!“

„Das buhtu ko wehrts, ja schis tas buhtu, waktmeistera kungs!“ sauza zits.

Tas waktmeisteris speedahs wehl jo wairak winnam wirsü, un Herrmanns deewajahs un swehreja elli un debbesi, ka winsch tas ne effoht; turklaht winsch teem rabdija usplehstu grabmatu, kureâ bija pee ta zeema waldneeka Seiferta pehz labbibas rakstih'ts. Zaur scho grabmatu tas waktmeisteris fahla prahtâ schaubitees, un jau gribbeja kaut winnam aiseet, pee sewim dohmadams: ko guhstih't un pakahrt gribb, to azzis schkeetahs wiffur eeraudsiht.

Bet të nu sauza weens no ta pulka: „Pagaideet! Redf, kur nahk tas wihrs, kas mums padohmu dohs! To es pasihstu, tas irr tas algadsis Wendlers, kam schis tehwinsch mahjas un wiffu eedsihwi us sawu kaku nehmis, un masas wainas dehl to pahrmahzichanas-nammâ eegrubdis. No winna meh's staidru sinnu par scho leetu dsirdefin.“ Un riktigi, tas nabbaga Wendlers peenahza, kereu ar faufu malkas-wesumu stumdams pamasihnam winneem klaht.

Herrmannam schis ne til ne bija tas wihrs, ko winsch schinni weetâ wehlejahs fatikt, un winnam tâ bija ap firds, ittin ka winsch scheltan stahwetu us sohda-plazzi, un wehl wairak,

lad wünsch atminnejahs, ka schis pats tas zelsch un ta weeta bija, fur wünsch to reis Wendlerim to mahzibu bij dewis, ka ne waijagohht farwu tuwaku aisleegt.

Tas waktmeisteris sauza to algadsi klahht un waizaja to: „Woi Zuhß pasihsteet to rohbeschjachtneeku Herrmannu?“

„Ah ja! to es skaidri pasihstu!“ wünsch atbildeja.

„Nu, tad apluhkojeet labbi scho zilweku!“ sauza tas waktmeisteris. „Schis gribb isliktees par ta zeema-waldneeku Seifertu, bet mehß turräm wiannu par to spijonu Herrmannu, kas Zuhß lizzis nolaupiht un pahrmahzischanas-nammä egruhst. Turklahht Zuhß tal arri sinneet, ka us wianna galwu simts dahlderi irr isfohliti, un es apfohlohs tohs tuhdat tam doht, kas mums wiannu pasihstamu darru.“ — Ur scheem wahrdeem wünsch wilka leelu naudas-malku no labbatas abrä un swezzinaja to tä, ka tas sudrabs tanni jauki skanneja.

Dizzu atkal, ka Zuhß mihtee ne wehletutees, ne weens taggad labprahht Wendlera weeta buht; jo usturra-truhkums irr ruhkts lum-mofis, un atreebschanahs irr faldä maltite; un tadeht Zuhß arri ik rihtu no firds luhdseet: „Kungs! Dohd mums muhsu deenischku maissi, un ne eewedd muhs kahrdinaschanä!“

Wendlers labbu laiku teem ne wahrdu ne atbildeja, un tadeht ka atreebschanahs faldä irr, teiza wünsch beidsohht: „Ja! scho wihtu es skaidri pasihstu, un farwu tuwaku ne buhs aisleegt!“ —

Schö nu gribbu farwu stahstina schim brihscham nobeigt, un Zums, mihtee Awischulaffitaji wakkas laut apdohmahht, ko Zuhß të Wendlera weeta buhtut darrijuhschi, un ko Zuhß të par tainribu un pateesibu turretet. Un ja kahdam no Zums, kas to stahstu Wahzu wal-lodä ne buhtu lassijis, patiktu farwas nodoh-mas par scho leetu Awises sinnamas darriht, tad tas mums wisseem leels preeß buhtu. — Pehz kahda laika es Zums pateischu, ko Wendlers darrija. Ur Deewu!

E. Dunsberg.

Brunnenecks Kahrlis Kahde.

(Pasaffa.)

Waldija wezzds laikds Ungtu semmë tohti warrens kehniensch, wahrda Artus, no ka wiffi bihdahs. Winnam arween pee rohkas bija 12 spehzigi un warreni brunneneeki, kas wiffi bija slaweti kareotaji un meera-laikds lihß ar wiannu pee appata galda sehdeja gudrodami.

Kahdu reis ap pascheem waffaras-fwehtkeem atjahje wianna pillë skaißta jumprawa us sneega baltu sirgu un gaußchi raudadama luhdsahs, lai schis warrenais kehniensch eetu palihgä winnas mihtu kehnieneeni glahht no leela pohsta un nelaimes. Winna teize: „Manna kehnieneene un winnas lungs pats kehniensch waldija tahhtu, tahhtu no schejenes pahr leelu un laimigu walsti; winneem peedsimme prinzeffe, un tad ta usauge, tad ta bij tik skaißta, ka ne weens pasaules mahlderis ne warreja winnas skaißtu feiju us papihra usmahleht, un tadeht wianna tikke faulka par to fkaistu Matildi; wiffa meesa un matti winnai tä spihd ka patte faulka, un turklahht wianna irr tohti gudra un augsti mahzita. Scho skaißtu prinzeffi gribbeja prezzeht kahds warrens milsiß, kurre mahte mahte irr breefmiga raggana. Bet muhsu kehniensch atbildeja, ka wünsch farwu behrnu labbaß noslibzinatu juhrä, ne ka tahdam fah-tanam dohtu. Ur schahdu sinnu nu tas milsa wehstneffis tikke aisfubhtihß atpakkat; un kad wianna mahte scho sinnu dabbuja, tad ta tik warreni apskaitahs, ka muhsu kehnienu un wiffu wianna semmi nolahdeja. Zaur winnas breefmigu burshanu taggad kehniensch irr no farweem firds-mihtem atschkirts, dsihws gan, bet tomeht tikpat ka nomirris un wiffa wianna semme degg ka leela krahns; pilsehtas un pillis, wifs labbums un manta un wiffi wianna laudis, augsti un semmi degg ar breefmigahm leesmahn. Weena weeniga pils tik irr palik-luse aisfargata no winnas burwibas un tur dsihwo manna kehnieneene ar farwu prinzeffi. No schahs pils wianna manni atsuhhtija pee tewis, wiffuwarrenais kehniensch Artus un pee

jums spehzigeeem brunneneekeem, jo juhfu flawa eet zaur wiffu pafauli, un wiinna leef juhs frösnigi luhgt, ka juhs no fawa pulka fuhrtitu weenu firdigu karrotaju, kas to leelu milsi warretu uswarreht. So schi burwiba irr tahda, ka ta pastahw fawä spehka arween, kamehr tas milsis wehl dsihwo; bet tikko tas teef no-kauts, tad tublin irr mhfsu kehniensch ar wiffu fawu semmi un laudim no tahs nelaimes walkä."

Kehniensch Artus to dsirdejis tä runnaja: "Ea irr pawiffam ehrmiga pasalka!" un us-luhkloja wiffus fawus brunneneekus wifsaplahrt rinki. Bet schee weens pehz ohtra atbildeja, ka wiinni ne drihstoht ar tahdu wellu zihnitees, jo to jay ne spehfoht uswarreht.

Kad nu ta jumprawa redseja, ka wiinna ar fawu luhgschanu un affarahm ne ko ne warreja isdarriht, tad ta palikke tihri farkana no dufmahm un teize: "Redsu gan, ka irr tihri melli un neeki ween, ko wiffa pasaule runna pahr kehniu Artu. Kaunees kehnia pahfawu neketibu ar wiffem faweem knehweekeem!" To isteikuse ta mettahs sirgam muggurä un dewahs prohjam.

Bet starp teem brunneneekeem pee galda sehdeja weens jaunellis, kas gan wehl ne bij ne kahds wihrs sauzams, jo tikween 18 gaddus bija wezs un sauzahs Kahrlis Kahde. Eas sehdeja itt kluffi kreisu rohku pee sawas fruhts peelizis, jo winnam dikti kehrahs pee firds ta swescha kehnia nelaima. Winsch nu zehlahs augschä un luhdse kehniu Artu un fawu tehwu, lai winnu atlaischoht, jo winsch gribboht tai jumprawai lihds jacht. Bet täpat tas kehniensch ka arri wiinna tehws ne gribbeja winnu laist eeksch tahdahm breefmahm. Winsch ar to ne palikke meerä un scheem atteize: "Teem nabbageem tautineem par labbu es gribbu zihnitees ar milseem, puhkeem un ar paschu elli." Kad tee nu mannija, ka winsch pee fawa prahta drohfschi pastahweja, tad tam tahwe walku un tehws taifjahs winnam lihds jacht. Bet winsch ne gribbeja tehwu lihds nemt un tam atteize: "Mans waddonis irr tas wiffu-warrenais

Deems, un tam irr deesgan spehka, manni no wiffahm breefmahm pafargahnt un man palihdseht." — Tad arri tehws no wiinna atstahjahs un winsch teem wiffem atdewe labbas deenas. Kad sirgam muggurä uslahpe, tad isfaktijahs ka staists engelis un winsch aisjahje, ka tahs selta brunnas ween nostanneja. — Drihs winsch to jauno preilene pannahze, bet — kas to buhtu dohmajis, kahda ta bij nepatekziga. Winna ar puffsazzi tu us-luhklojuse teize mehdidama: "Luhf kahdu memmes-dehliku kehniensch Artur man fuhrtijis." Bet winsch itt laipnigi un mihligi tai atbildeja: zeeniga preilene, kaujeet man jel juhs pawaddiht! Es gan esmu jauns, tas irr teefa, bet pahfawu to ne behdajat, es sinnu, ko es warru darriht. Es gribbu juhfu mihlus no tahs nelaimes ispestiht, kad arri man pascham zaur to tiktu gals!" — Bet wiinna tam atschahze ween pretti tä, ka tas ne sinnaja, ko nu darriht. Tomehr winsch ne gresahs wis atpafekak, bet jahje arween tai blakku un reisu reisehm to mihligi usluhkoja. Schi tomehr ne gribbeja ne mas ar winnu eelastees, lihds kamehr dabbuja manniht, ko winsch spehje; jo jahjoht teem deesgan breefmas gaddijahs zellä, ko wiffu tas jaunellis ar fawu gudribu un spehku uswarreja. Tapahz tad nu ta jumprawa winnu pasemmigi luhdse, lai schai peedohdoht to kaunu, ko winnam darrijuse; wiinna to tadeht ween darrijuse, ka gribbejuse, lai tas fawu jaunu dsihwibu taupohht un greeschootes atpakkak. Eas muhsu jaunajam lungam bij par leelu preeku, kad wiinna tä runnaja.

Winni tä dauvs deenas un neddetas jahje weenä jahschana, kamehr tikke pee leela kalna. Kad tam kalnam usjahje wirtsu, tad peepeschi sahje ta jumprawa fleegt un raudahnt; — un bij arr' ko waimanahnt! So tuhstoschas pilssehtas un zeemi degge weenäs leesmas. Bij pawiffam sawads elles-ugguns, kas degge krahkdams, schahkdams un sprehgadams, ka smirdeja ween. Tiklai pa labbu rohku fahnis ween wehl bij redsams kahds mihligs spihdums, un tas bij ta pille, kur kehneene ar fawu

prinzeffi un pahri deenestneekem mitte. Sumti
 fchai pillei bij no tibra selta un tahs lohdes
 jeb bumbas, kas augstaki stahweja, bij no
 tahda dahrga afmina (Karfunkel), kas arri pa
 nakti spihdeja. (Turpliffam wairak.)

Tauna gadda rihtâ 1851.
 (Dehls no sweschuma sweizina sawus wezzakus.)

Lai schkirti tablu Deems sinn kur, —
 Mubs beedro firschu faites;
 Tahs paschas debbes scheid un tur,
 Redf muhsu preek' un faites;
 Tas patš weens Deems un fargatajs
 Sarg' muhsu dshiwibiu,
 Tas patš weens Rungš un walditajs
 Wald muhsu darrischanu;
 Tas patš gars mahza tur un sche,
 Us Deemu zillaht prahtu;
 Lai tapeh; laim' un nelaim
 Mubs welk pee wianna klahtu.
 Lai flawejam to M u h s c h i g u
 Kas farga, lohk un wadda
 Zâ preekus, kâ scho dshiwibu
 Lihds deenai beigta gadda.
 Wet arr' par behdahm zeeschanahm,
 Ko winsch muhs peesubtrijis,
 Lai karsti winnam pateizam,
 Winisch tehms mums allasch bijis,
 Winisch nastu likdams eedewis
 Mums spehkus, lai nest warram!
 Winisch mahjas firdis stiprojis
 Un dewis jautrib' gorram!
 Lai tapeh; atskann teilschana
 Tew wissu walditajam!
 Lai patihk tew schi dseesmina
 Ko gohdam skandinajam!
 Rungš! schodeen gaddu eefahloht,
 Sirds tewi pecluhgt steidsahs,
 Lai tizzigi tew kalpojeht,
 Tee darbi fezzahs, weizahs!
 Usturri mihtais debbes-tehtrš
 Ir scho gadd' weffelibu.
 Vohz tawas walts lai dsennamees,
 Ur prahta uszibtibu!
 Dohd mums il deenas muhsu maif'
 Un pasargi par grubtu raif',
 Wispehzigis tehms greef' aufi!
 Rungš, luhgschanu paklausi!

B. L—g.

K r o h d s i n e e k s .

Tas gohdigs krodhineeks
 Irr zeltineeka preeks,
 Wet ihstais elles krukis
 Valeek tas schuhpu bluffis,
 Kad kroggers to apburr
 Un t a h d a s dohmas turr:
 „Ne willschu es to lohnu,
 „Buhs Behrtuls zittâ sohmâ.“

Kâ wels us dwehselitehm luh,
 Kâ semm' us puhdeschanu schuhr,
 Kâ wannags uskriht sohlehnam
 Tapat tam krogga pappinam
 Us grassiti ween jadohna
 Un dweh'les wellam ja-ienohma!

Frank-Seffawas Bunschu Jehkabs.

T e e s a s f l u d d i n a s c h a n a s .

Wissi tee, kam kahdas taisnas prassischanas buhtu
 pee tahs atstahtas mantas ta bes sinameem mantinee-
 keem nomirruscha Krohna Eltschnu muishas draudses
 lohzekla Brenz Lapse tohp zaur scho usazinati, gadda
 starpâ scheid peeteiktes. Krohna Eltschnu muishas
 pagasta teesa, tai 10tâ Janwar 1851. 2

(Nr. 21.) Pagasta wezzakajs M. Witting.
 Teesas frishweris A. Dbin.

Wissi tee, kam kahdas prassischanas woi meklescha-
 nas buhtu pee tahs mantas ta zitlahrtiga Wahrmes
 Kauku saimneeka Jaune Bergmann, kas sawas mah-
 jas parradu un nespehziabas dehl irr atdewis, tohp us-
 azinati, feschu nebbelu starpâ no appakschroffitas
 deenas, prohti lihds Zschu Merz f. g. pee Wahrmes
 pagasta teesas peeteiktes un sagaidiht, ko teesa peh;
 likkumeem spreedihs. Zeklaht tohp arri peekohdinans,
 ka tee, kas peh; schi termina nahktu, wairs ne tapš
 klausiti un saudehs sawu teesu. To buhs mehrâ likt.
 Wahrmes pagasta teesa, tai 20tâ Janwar 1851. 3

(L. S.) ††† Adam Reimann, peesehdehajs.
 (Nr. 5.) C. Worfewitz, pag. teesas frishw.

Z i t t a f l u d d i n a s c h a n a .

Labs waggare, kas sawu ammatu proht, un kas
 jaw pee kalpu buhschanas par usraugu irr bijis un
 labbas shmes marr usrahdiht, warr par Jahneem 1851
 dabuhht weetu, un talabb marr katru brihdi peeteiktes
 Zelgawâ, palejas-eelâ, Imâ kwartall, tai uanmâ,
 kam irr Nummers 85. 2

B i t t e n d r i e k e h t .

No jubermallas-gubernias augstas waldischanas puffes: Benjer Gofrath J. de la Croix.
 No. 38.